

monipuolisia ja tuoreita näkökulmia paljon tutkittuun aiheeseen ja jättää kiinnostavia kysymyksiä auki tuleville tutkimuksille.

JAAKKO MIKKOLA
TEOL. MAIST., HELSINKI

ROBERT O. SMITH
More Desired than Our
Owne Salvation: The Roots
of Christian Zionism.
Oxford: Oxford University
Press 2013. 284 s.

Yhdysvaltain kristillisen oikeiston nousu 1970-luvun lopulta alkaen on vuosikymmenten mittaan innoittanut lukuisia tutkijoita ja toimittajia kirjoittamaan aiheesta. Monien huomio on kohdistunut ennen kaikkea evankelikaalien räiskyviin sisäpoliittisiin kamppailuihin, kuten kreationismin puolustamiseen tai aborttien vastustamiseen. Suurin piirtein samanaikaista Yhdysvaltain ja Israelin liittolaisuuden huomattavaa lähentymistä on sen sijaan tarkasteltu enemmänkin kansainvälisten suhteiden ja politiikan tutkimuksen näkökulmasta. Oikeastaan vasta 1990- ja etenkin 2000-luvuilla näitä teemoja alettiin käsitellä enenevässä määrin yhteydessä toisiinsa. Tuolloin ilmestyi useita tutkimuksia kristillisen sionismin eli uskonnollisen Israel-ystävyyden merkittävästä roolista Yhdysvaltain Lähi-idän politiikan osatekijänä.

Amerikkalaiseen kristilliseen sionismiin keskittyvän tutkimuksen ensimmäinen aalto oli voimakkaan kantaaottavaa. Useat tunnetuksi muodostuneet teokset, kuten Donald E. Wagnerin *Anxious for Armageddon* (1995), Gary Burgen *Whose Land? Whose Promise?* (2003), Timothy P. Weberin *On the Road to Armageddon* (2004) ja Stephen Sizerin *Christian Zionism – Road Map to Armageddon?* (2004) voidaan nähdä osana evankelikaalisuuden sisäistä

opillista kiistaa Israelin roolista. Ne maalaavat kristillisestä sionismista synkän kuvan epämoraalisena ja sotaisana ideologiana, joka saa kannattajansa tukemaan miehitystä ja sortoa. Useat toimittajat ovat jatkaneet tätä teemaa vaihtelevan tasoisissa populaareissa teoksissa, kuten Grace Halsellin *Forcing God's Hand* (2003), Michael Standaartin *Skipping Towards Armageddon* (2006) ja Victoria Clarkin *Allies for Armageddon* (2007). Niin kuin teosten nimistä voi päätellä, kristilliseen sionismiin liitetyillä maailmalopullisilla odotuksilla herkuteltiin vapaasti.

Näissä 2000-luvun tutkimuksissa ja populaareissa teoksissa kristillinen sionismi on tulkittu ensisijaisesti premillennialistisen dispensationalismin innoittamaksi. Tämä 1800-luvun Brittein saarilla artikuloitu oppi korostaa kirjaimellista raamatuntulkintaa ja profetioiden harmonisointia. Dispensationalistinen kristillinen sionismi kuvattiin aatteena, joka opettaa kaikkien juutalaisten palaavan Israelin maahan ja ottavan sen kokonaan haltuunsa. Vasta sen jälkeen Jeesus voisi palata. Lopun aikojen myllerryksissä Israelin maahan palanneet juutalaiset kuitenkin joko kuolisivat tai kääntyisivät. Tästä syystä kristillinen sionismi on esitelty uhkana palestiinalaisten lisäksi myös juutalaisille, joita kohtaan osoitettu ystävyys ei olekaan pyyteetöntä.

Yhdysvaltain laajaan evankelikaaliseen kenttään pintapuolisesikin perehtyneet löytävät helposti esimerkkejä ylläkuvatusta Israel-ystävyydestä, jota löytyy Suomes-takin. Uudempi tutkimus – esimerkiksi Stephen Spectorin *Evangelicals and Israel* (2009) – on kuitenkin osoittamassa käsityksen yksioikoiseksi, turhan poleemiseksi ja osittain virheelliseksi. Robert O. Smithin *More Desired than Our Owne Salvation: The Roots of Christian Zionism* (2013) on merkittävä lisä juuri tähän uudemman tutkimuksen vähemmän tunnustukselliseen ja tunteelliseen aaltoon. Se hakee Yhdysvaltojen kristillisen sionismin juuria sy-

vältä puritaanien itseymmärryksestä ja asettaa dispensationalismin roolia oikeisiin mittasuhteisiin.

Smith aloittaa teoksensa pohjustamalla kristillisen sionismin vankkaa asemaa Yhdysvalloissa käyttämällä anekdootteja politiikan hui-pulta sekä viittaamalla laajoihin mielipidetutkimuksiin. Tämä on tuttua kenelle tahansa aiempiin esityksiin perehtyneelle, mutta ote on perusteellisempi. Seuraava liike, hyp-py menneiden vuosisatojen Brittein saarille, on sekin tavanomainen ratkaisu. Smith ei kuitenkaan tyydy aloittamaan 1800-luvun dispensationalismista ja profetiainnostuksesta. Hän sukeltaa muutamien edeltäjiensä tavoin suoraan 1500-luvulle, ensimmäisiin profetioiden innostamiin protestanttisiin toiveisiin juutalaisten muutosta Palestiinaan. Tarina seuraa puritaaneja Atlantin yli Uudelle mantereelle ja osoittaa selvän jatkuvuuden juutalaisia koskevissa ja profetioista kumpuavissa odotuksissa.

Yksinomaan kirjälähteisiin – ei lehtiin tai arkistoihin – perustuva tutkimus kattaa pitkän aikavälin, eikä aina kovin tasaisesti. Mukaan mahtuu pitkiä harppauksia ja eri kirjoitukset on sidottu omiin aikakausiinsa vain kevyesti. Kehitys on kuvattu hiukan yksioikoisesti puritaanien ajoista 2000-luvun politiikkaan. Puritaanien perintö ei kuitenkaan ollut ainoa pala evankelikaalisuuden tilkkutäkissä, Randall Balmerin vertausta käyttäksemme. Smith itsekin huomauttaa, ettei ole käsitellyt esimerkiksi saksalaista pietismiä lainkaan. Vaikka yhdenkin juuren perusteellinen tutkiminen tarjoaa merkittävästi monitahoisemman kuvan kuin useat suuriin henkilöisyyksiin keskittyneet viivapiirustukset, on ero enemmänkin detaljien määräs-sä kuin itse menetelmässä.

Smith ymmärtää kristillisen sionismin nimenomaan poliittisena toimintana (political action), jonka tuntuu käsittävän kapeassa merkityksessä. Pääasiallisina esimerkkeinä toimivat vuoden 1649 Cartwright

Petition sekä vuoden 1891 Blackstone Memorial, joissa molemmissa anottiin vallanpitäjiä auttamaan juutalaisia ottamaan haltuunsa Palestiina. Imperialismi onkin merkittävässä roolissa. Smithin määritelmän ongelmana on, että kapean poliittinen Israel-lobbaus oli harvinaista ennen 1900-lukua. Laajemmasta mielessä poliittisena toimintana voisi vetoomusten lisäksi pitää muitakin aiheita koskevia kirjoituksia. Tälle poliittiselle teologialle Smith kuitenkin lanseeraa aivan uuden kategorian. Hän kutsuu sitä juutalaiskeskeiseksi profetiatalukinnan perinteeksi (English Protestant tradition of Judeo-centric prophecy interpretation). Etenkin brittiläiset historioitsijat ovat aiemmin käyttäneet tässä yhteydessä termiä *restorationism*. Vaikka Smithin neologismi herättää muutamia kysymyksiä – onko kyseessä todella juutalaiskeskeinen tulkinta? – se on mahdollisesti *restorationismia* kuvaavampi ja käyttökelpoisempi käsite.

Ammentamalla etenkin 1600-luvulla muotoutuneista ja Amerikassa edelleen kehitellyistä juutalaiskeskeisen profetiatalukinnan teoksista Smith pystyy alleviivaamaan 2000-luvun kristillisen sionismin suurta jatkuvuutta. Sen sijaan J. N. Darbyn dispensationalismin aiemmin oletettu erityisasema joutuu asettumaan muiden vaikutteiden rinnalle. Vaikka esimerkiksi William E. Blackstone (1841–1935) oli dispensationalisti, Smith osoittaa hänen kristillisen sionisminsa olleen suoraan suhteessa siihen, miten hän kykeni yhdistämään pohjimmitaan futuristista dispensationalismia vanhemman historiallisen premillennialistisen tulkintaperinteen kanssa. Blackstonen keskeinen merkitys nousee nimenomaan eri käsitysten yhdistämisestä, ei darbylaisen teologian noudattamisesta.

Smithin teoksen varsinainen argumentti on, että juutalaiskeskeisen profetiatalukinnan perinteet ovat Yhdysvalloissa niin vahvoja, että kristillisten ja etenkin evankelikaalisten

piirien laaja tuki Israelin valtion politiikalle ovat selitettävissä tämän valossa. Kristillinen sionismi ei ole vieras kasvannainen eikä Yhdysvaltain Israel-politiikka ulkopuolisten eturyhmien työn tulosta. Usko siihen, että sionismi ja Israelin valtio pohjimmitaan täyttävät Raamatun profetioita ja ovat osa Jumalan suunnitelmaa nousee syvältä monien amerikkalaisten maailmankatsomuksesta. Niillä on satojen vuosien perinteet, jotka kytkeytyvät puritaanien arvomaailmaan.

Smithin väitöskirjaan pohjautuva teos on jouhevasti kirjoitettu ja avautuu helposti, joskaan hän ei ole malttanut riittävästi karsia mausteenä käyttämiään lainauksia 1600-luvun vanhasta englannista. Tehokeino kärsii inflaatiosta etenkin luvuissa 3–5, joissa lainaukset tarjoamastaan ajankuvasta huolimatta pikemminkin etäännyttävät lukijan kuvaamaan kontekstista. Smithin pahimmat maneerit ilmenevät niissä tekstinkohdissa, joissa suhde yleistyksiin ja kausaliiteettiin vaikuttavat jossain määrin ratkaisemattomilta. Liian lukuisat "informed by" ja "commitments"-tyyliset epätäsmälliset ilmaukset kielivät tästä laajemmasta ongelmasta. Miten yleisiä Smithin kuvaamat ajatukset olivat? Mikä oli niiden painoarvo? Millä perusteilla niitä vastustettiin? Mikä johtui mistäkin?

Tätä etenkin aiempien vuosisatojen osalta tavallista perinpohjaisempaa aatehistoriallista katsantoa rasittavat juuri nämä ratkaisemattomat kysymykset ja tutkimuksen metodologinen hiljaisuus. Lukija ei juuri saa tietää, millä perusteella lähteet on valittu ja miten niitä on käytetty. Lopussa jää askarruttamaan se, että yhteys nykypäivän kristillisen sionismin ja sille löydettyjen juurien välillä jää hataraksi ja kysymys muista mahdollisista juurista jää kokonaan kysymättä. Samaten käsittelemättä jää profetiakirjallisuuden kirjoittajien ja sen lukijoiden välinen suhde. Ovatko radikaaleimmat profetiakirjailijat henkilökohtaisesta suosiossaan huolimatta välttämättä edus-

tavia? Monillekin aatteille on kaivettavissa esiin kunnianarvoisa esihistoria, mutta riittääkö se selittämään niiden menestyksen tai kertomaan mitä ne nykyään merkitsevät?

Voi olla, että Smith on amerikkalaisen kristillisen sionismin juuria kartoittaessaan haukannut liian ison palan, mutta puutteistaan huolimatta kirja on tähän saakka parhaita näkökulmia aiheeseen. Se välttää monet ensimmäisen tutkimuksen aallon asenteellisista sudenkuopista ja onnistuu tarkastelemaan profetioista ammentavien protestanttien juutalaisille tarjoamaa roolia ja esimerkiksi muslimeista ja katolilaisista maalattuja synkkiä viholliskuvia varsin viileästi. Näin Smith kykenee tarjoamaan huomattavasti syvemmän ja värikkäämmän näkökulman siihen rikkaaseen mutta monella tavalla ongelmalliseen profetiatalukinnan perintöön, joka kristillisen Israel-ystävyyden taustalta löytyy. Jos se ei teekään kristillisyyden nimissä harjoitetusta politiikasta hyväksyttävämpää, se auttaa ymmärtämään kritiikin kohdetta.

TIMO R. STEWART
VALTIOT. MAIST., HELSINKI

CHRISTIAN FELDMANN
**Benedikt XVI: Bilanz
des deutschen Papstes.
Freiburg im Breisgau:
Herder 2013. 221 s.**

Christian Feldmann opiskeli teologiaa Ratzingerin johdolla Regensburgissa, mutta hän on tullut tunnetuksi ennen kaikkea journalistina ja kirjailijana. Feldmann on kirjoittanut muun muassa Johannes XXIII:n ja Johannes Paavali II:n elämäkerrat sekä Benedictus XVI:stakin jo aiemmin kaksi teosta, *Benedikt XVI. Der bayerische Papst* (2005) ja *Papst Benedikt XVI. Eine kritische Biographie* (2006). Uusimmassa teoksessaan